Sprzedaż zwolniona z VAT a faktura na żądanie

Niedziela, 8 listopad 2026, 18:01, autor: Fakturowo.pl

Sprzedaż zwolniona z VAT co do zasady nie wymaga wystawienia faktury — także wtedy, gdy kupującym jest firma. Obowiązek pojawia się jednak po żądaniu nabywcy zgłoszonym w ustawowym terminie. Wyjaśniamy, jak liczyć ten termin, kiedy wystawić dokument i dlaczego brak faktury nie zwalnia z ewidencjonowania sprzedaży. Stan prawny: 8 listopada 2026 r.

Kiedy można nie wystawiać faktury?

Przedsiębiorca, którego sprzedaż jest zwolniona z VAT, zasadniczo nie musi wystawiać faktury z własnej inicjatywy. Dotyczy to zarówno sprzedaży na rzecz konsumenta, jak i sprzedaży innemu przedsiębiorcy. Sama informacja, że kupujący prowadzi firmę i podaje NIP, nie znosi tej zasady. Obowiązek wystawienia faktury może natomiast powstać wskutek żądania nabywcy.

Takie rozwiązanie wynika z art. 106b ust. 2 i ust. 3 ustawy o VAT. Obejmuje między innymi przedsiębiorców korzystających ze zwolnienia podmiotowego z art. 113 oraz czynności zwolnione przedmiotowo na podstawie art. 43 ust. 1 lub odpowiednich przepisów wykonawczych. Nie należy utożsamiać tego ze sprzedażą opodatkowaną stawką 0%: stawka zerowa nie jest zwolnieniem z podatku i nie daje omawianego wyłączenia z obowiązku fakturowania.

Sprzedawca może również dobrowolnie wystawiać faktury do sprzedaży zwolnionej, bez oczekiwania na żądanie klienta. Brak ustawowego obowiązku nie oznacza zakazu dokumentowania transakcji. Poniższe zasady dotyczą zwykłych faktur sprzedaży; nie zastępują szczególnej procedury faktur VAT RR przy zakupach od rolników ryczałtowych.

Czym różni się zwolnienie podmiotowe od przedmiotowego?

Zwolnienie podmiotowe wiąże się ze statusem sprzedawcy i spełnieniem warunków ustawowych, w tym warunku dotyczącego wartości sprzedaży oraz braku czynności wyłączających zwolnienie. Przy zwolnieniu przedmiotowym decydujący jest natomiast rodzaj konkretnej usługi lub towaru oraz warunki przewidziane dla danej czynności. Przykładem są niektóre usługi medyczne i edukacyjne, ale sama nazwa usługi nie przesądza jeszcze o prawie do zwolnienia.

Różnica ma znaczenie przede wszystkim przy ustalaniu, dlaczego na fakturze nie ma podatku, oraz przy prowadzeniu ewidencji. Czynny podatnik VAT może wykonywać jednocześnie czynności opodatkowane i przedmiotowo zwolnione. Nie staje się przez to podatnikiem zwolnionym podmiotowo. Każdą transakcję powinien zakwalifikować według jej rzeczywistego charakteru.

Oba rodzaje zwolnienia mogą prowadzić do braku automatycznego obowiązku wystawienia faktury. Nie oznacza to jednak identycznych obowiązków ewidencyjnych ani jednakowego zakresu danych na dokumentach.

Ile czasu ma klient na zgłoszenie żądania?

Sprzedawca ma obowiązek wystawić fakturę do sprzedaży zwolnionej, jeżeli nabywca zażąda jej w ciągu trzech miesięcy, licząc od końca miesiąca, w którym dostarczono towar, wykonano usługę albo otrzymano całość lub część zapłaty. Punktem wyjścia nie jest więc dzień zakupu ani dzień, w którym klient przypomniał sobie o dokumencie.

Przykładowo, dla usługi wykonanej 9 lipca 2026 r. okres na żądanie obejmuje sierpień, wrzesień i październik. Trzymiesięczny okres kończy się z końcem października, z uwzględnieniem ogólnych zasad przesuwania końca terminu przypadającego w sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy. Przy otrzymaniu zapłaty przed wykonaniem usługi trzeba odrębnie uwzględnić zdarzenie, którego dotyczy żądanie.

Po upływie tego terminu sprzedawca może wystawić fakturę dobrowolnie, lecz samo spóźnione żądanie nie tworzy już obowiązku z art. 106b ust. 3. Nie ma podstaw, aby traktować trzy miesiące jako termin przedawnienia sprzedaży albo moment, po którym dokumentu wystawić nie wolno.

Ustawa o VAT nie uzależnia skuteczności żądania od użycia specjalnego formularza. W praktyce dobrze zachować e-

mail, wiadomość z systemu zamówień lub inną informację pozwalającą ustalić treść i datę zgłoszenia. To właśnie data żądania pozwala wyznaczyć termin wystawienia dokumentu.

Do kiedy trzeba wystawić fakturę po żądaniu?

Termin wystawienia faktury jest odrębny od trzymiesięcznego terminu na jej zażądanie. Zgodnie z art. 106i ust. 6 ustawy o VAT znaczenie ma to, czy klient zgłosił żądanie jeszcze w miesiącu sprzedaży lub otrzymania zapłaty, czy dopiero później.

Moment zgłoszenia żądania	Termin wystawienia faktury
Do końca miesiąca, w którym dostarczono towar, wykonano usługę albo otrzymano całość lub część zapłaty	Nie później niż 15. dnia następnego miesiąca
Po zakończeniu tego miesiąca, ale w terminie uprawniającym do żądania faktury	Nie później niż 15. dnia od dnia zgłoszenia żądania

Termin piętnastodniowy oznacza dni kalendarzowe, a nie piętnaście dni roboczych. Dnia zgłoszenia żądania nie wlicza się do tego okresu. Przy końcu terminu przypadającym w sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy stosuje się ogólne zasady obliczania terminów podatkowych: ostatni dzień przesuwa się na następny dzień po dniach wolnych od pracy lub sobotach.

Przykład: przedsiębiorczyni wykonała usługę zwolnioną z VAT 7 września 2026 r. Klient zażądał faktury 21 września. Dokument trzeba wystawić najpóźniej 15 października 2026 r. Gdyby żądanie dotyczące tej samej usługi wpłynęło 5 października, termin upłynąłby 20 października 2026 r. W drugim wariancie liczenie piętnastu dni rozpoczyna się 6 października.

Jakie dane powinna zawierać faktura bez VAT?

Faktura dokumentująca zwolnienie nie jest fakturą z zerową stawką. Nie należy wpisywać stawki 0% tylko dlatego, że sprzedawca nie dolicza podatku. W programach do fakturowania zwykle służy do tego oznaczenie „zw.”, ale samo oznaczenie nie zastępuje danych wymaganych dla danego rodzaju dokumentu.

Zakres danych zależy od podstawy zwolnienia. Ustawa o VAT oraz rozporządzenie w sprawie wystawiania faktur przewidują dla określonych transakcji zwolnionych uproszczony zestaw informacji. Dlatego nie należy zakładać, że każda faktura bez VAT musi zawierać dokładnie te same pola co standardowa faktura z wykazanym podatkiem.

Dla sprzedaży objętej zwolnieniem podmiotowym z art. 113 ust. 1 lub 9 rozporządzenie wymaga między innymi daty wystawienia, kolejnego numeru, danych i adresów sprzedawcy oraz nabywcy, nazwy towaru lub usługi, ilości towarów albo zakresu usług, ceny jednostkowej i kwoty należności ogółem. W tym uproszczonym zakresie nie ma obowiązku wskazywania przepisu będącego podstawą zwolnienia. Jego podanie może jednak ułatwić odbiorcy odczytanie dokumentu.

Dla części zwolnień przedmiotowych podstawa prawna jest natomiast elementem wymaganym. Przepisy przewidują też odrębny zakres danych dla niektórych usług finansowych i ubezpieczeniowych. W praktyce trzeba więc najpierw ustalić konkretną podstawę zwolnienia, a dopiero potem dobrać właściwy szablon faktury. Jeśli dokument ma trafić do KSeF, należy dodatkowo uwzględnić wymagania faktury ustrukturyzowanej.

Czy faktura na żądanie musi trafić do KSeF?

Brak obowiązku wystawienia faktury i sposób jej wystawienia to dwa różne zagadnienia. Zwolnienie z VAT nie jest samo w sobie ogólnym zwolnieniem z zasad KSeF. Gdy dokument zostaje wystawiony, także dobrowolnie, trzeba ustalić, czy sprzedawca i dana faktura podlegają obowiązkowi korzystania z tego systemu.

Na 8 listopada 2026 r. obowiązkowy KSeF obejmuje już również podatników zwolnionych z VAT, z uwzględnieniem ustawowych wyłączeń i obowiązujących rozwiązań przejściowych. W szczególności działa możliwość wystawiania faktur poza KSeF przez podatników, których miesięczna wartość sprzedaży brutto udokumentowana takimi fakturami nie przekracza 10 000 zł. Znaczenie ma wartość sprzedaży udokumentowanej fakturami, a nie automatycznie cały obrót firmy.

Faktury dla konsumentów nie są objęte obowiązkowym KSeF. Żądanie faktury przez osobę prywatną nie zmienia jej zakupu w transakcję firmową. Przy fakturze B2B trzeba natomiast sprawdzić obowiązek KSeF, zamiast zakładać, że dokument w formacie PDF będzie zawsze wystarczający.

Jak ująć sprzedaż, której nie udokumentowano fakturą?

Brak faktury nie oznacza braku sprzedaży w ewidencji. Podatnicy korzystający ze zwolnienia podmiotowego na podstawie art. 113 ust. 1 lub 9 prowadzą ewidencję sprzedaży za dany dzień, nie później niż przed dokonaniem sprzedaży w dniu następnym. Wynika to z art. 109 ust. 1 ustawy o VAT. Ewidencja pozwala ustalać wartość sprzedaży

i kontrolować dalsze prawo do zwolnienia.

Czynny podatnik VAT, który obok czynności opodatkowanych wykonuje sprzedaż zwolnioną, ujmuje ją w ewidencji VAT oraz w odpowiednim zakresie w JPK_V7. Podatnik wykonujący wyłącznie czynności zwolnione nie staje się natomiast zobowiązany do składania JPK_V7 tylko dlatego, że wystawił klientowi fakturę. Trzeba oddzielić status podatnika od samego faktu wystawienia dokumentu.

Jeżeli sprzedaż wpisano już do ewidencji na podstawie innego dowodu, późniejsze wystawienie faktury nie jest drugą transakcją. Przykładowo: usługę wykonaną we wrześniu ujęto w ewidencji wrześniowej, a fakturę na żądanie wystawiono w październiku. Nie należy z tego powodu ponownie zwiększać wartości sprzedaży o tę samą należność. W dokumentacji powinno być możliwe powiązanie faktury z pierwotnym zapisem.

Co zmienia paragon i jakie błędy trzeba wyeliminować?

Zwolnienie z VAT nie daje automatycznego zwolnienia z kasy fiskalnej. Sprzedaż konsumentom może wymagać zarejestrowania na kasie, nawet jeżeli nie trzeba od razu wystawiać faktury. Obowiązki dotyczące kasy ocenia się według odrębnych przepisów i właściwych dla danej działalności zwolnień.

Jeżeli sprzedaż została potwierdzona paragonem, fakturę dla nabywcy występującego jako podatnik można wystawić zasadniczo tylko wtedy, gdy paragon zawiera jego NIP. Późniejsze żądanie faktury nie pozwala ominąć tego ograniczenia. Brak NIP na paragonie nie wyklucza natomiast faktury konsumenckiej. Dokumentowanie sprzedaży paragonem i fakturą wymaga też zachowania przewidzianego przepisami powiązania obu dokumentów.

W praktyce sprzedawca powinien zapisać datę żądania, zweryfikować rodzaj nabywcy i podstawę zwolnienia, ustalić termin wystawienia oraz właściwy sposób przekazania faktury. Odmowa mimo terminowego żądania może oznaczać niewykonanie obowiązku fakturowania. Z kolei wykazanie kwoty VAT na dokumencie dotyczącym sprzedaży zwolnionej może uruchomić obowiązek zapłaty podatku z art. 108 ustawy o VAT. Pomyłki nie należy więc usuwać wyłącznie przez zmianę wpisu w ewidencji — trzeba poprawić również dokument zgodnie z zasadami korygowania faktur.

Tagi: sprzedaż zwolniona z vat, faktura na żądanie, termin wystawienia faktury, faktura bez vat, zwolnienie podmiotowe, ewidencja sprzedaży